

A 1772/vekst

Behandlas i Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Utskottet för tillväxt och utveckling i Nordens betänkande över

**Medlemsförslag
om Norden som ledende innen bærekraftig havbruk og havøkonomi****Förslag**

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att bidra till utarbetandet av likartade styrdokument och nationell lagstiftning som gör det lättare att över gränserna samplanera flera olika näringars och samhällsnyttors behov i samma geografiska område.

att ta initiativ til en dialog med de nordiske landene for å utvikle felles miljøstandard for hele verdikjeden i havbruksnæringen og felles forvaltningssystem, for å videreutvikle en havbruksnæring som kan levere mat og økonomiske verdier innenfor et akseptabelt fotavtrykk som implementerer FNs bærekraftsmål.

att ta initiativ til å kartlegge mulighetene for å utvikle en felles havøkonomistrategi, som inkluderer de ulike næringer og samhøllsintressen som er främst berörda.

att Ordförandeskapet tillser att de nordiska länderna på bästa sätt koordinerar sina planer och insatser i enlighet med gällande EU-direktiv.

Bakgrund

Å sikre verdens økende befolkning tilgang på proteinrik mat, er en av våre største globale utfordringer. Levestandarden i verden skal bedres. I følge FN må matproduksjonen i verden øke med 70 prosent frem mot 2050. Klimautfordringene betyr at maten må produseres mer bærekraftig. Fisk og annen sjømat er langt mer effektive enn kjøttproduksjon til å omgjør fôr til energi og biomasse.

Havet er viktig for alle de nordiske landene, men det er ulike utfordringer og muligheter. Østersjøen sliter med forurensing og miljøgifter, mens Nordsjøen, Atlanteren og Arktisk er lite forurenset. Östersjön å andra sidan, har fördelar i förhållande till laxlus, eftersom denna inte trivs i vatten med för liten salthalt. Norge, Island og Færøylene har spesielt gode naturgitte forutsetninger for sjøbasert oppdrett med rent vann og lang kystlinje og med mange egnete oppdrettslokaliteter. Östersjöområdet har fördelar vad gäller fiskodling i slutna system på land. Alle de nordiske landene har

lang tradisjon innen fiskeri og produksjon av sjømat men ulik satsing på oppdrett. Havbruksnæringen er global og utsatt for konkurranse. Det er viktig å utnytte de lokale fortrinn samtidig som det legges til rette for utvikling av ny teknologi med blant annet lukkede anlegg enten for deler av produksjonen på land eller til havs og produksjon av nye arter og produksjonsmetoder. Visjonen må være at Norden blir globalt ledende på sunn og klimavennlig matproduksjon fra havet. Det bør være ett av Nordens viktigste bidrag til FNs bærekraftsmål.

Skal vi lykkes med å møte alle utfordringene Norden og verden står overfor må vi forene bærekraft og konkurransekraft, og stille strenge krav til sjømaten vi produserer. Målet er bedre ressursutnyttelse, nye produkter og mer verdiskaping basert på et akseptabelt miljømessig fotavtrykk, god fiskehelse og fiskevelferd. Utviklingen må skje på biologiens premisser og bidra til rent hav.

Enligt EU:s Havsstrategidirektiv ska man uppnå *“Good Environmental Status”* (GES) fram till år 2020, för vart och ett av de fyra regionala havsområdena som utgör EUs farvatten. Per idag har GES inte uppnåtts i något av dessa områden, inte heller i Nordatlanten. Att sätta igång nya ekonomiska aktiviteter till havs, måste därför analyseras noga med tanke på att havet redan är överbelastat som det är.

Havbruk er en viktig kyst- og distriktsnæring. Det må utvikles en politikk som sikrer rekruttering av medarbeidere med rett kompetanse som er tilpasset en kunnskapsintensiv kystnæring i rask vekst.

Norge har en av de beste forvaltninger av havbruk, men næringen er ung og har vokst raskt. Videre vekst i oppdrettsnæring må være bærekraftig og er helt avhengig av en kunnskapsbasert forvaltning med høy legitimitet lokalt og internasjonalt. Det er behov for strenge og smarte reguleringer som ivaretar matsikkerhet, fiskehelse og miljø. Havbruk er i rask vekst i hele verden. Norden har kompetanse og ressurser til å videreutvikle en ambisiøs felles forvaltning med strenge miljøsertifiseringer for hele verdikjeden frem til konsumentene. Målsettingen bør være å arbeide for en felles EU-standard. Europaparlamentet har dock redan fattat flera beslut rörande hållbar akvakultur (se länk http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0248_DA.html)

Ministerrådet har arbeidet med å samordne fiskeriforvaltning i Norden. Videre utvikling av havøkonomi vil medføre behov for mer integrert forvaltning og bedre forvaltningsverktøy, slik at de ulike havnæringene kan samhandle bedre. Havøkonomi omfatter blant annet næringer som fiskeri, havbruk, ulike former for energiproduksjon, skipsfart, fritidsaktivitet, turisme, mineralproduksjon. Samtidig vil deler av havområder ha ulike grader av vern for å opprettholde biomangfold, økosystemer eller som følge av spesielt sårbare arter eller områder som fjorder og ishav. Inom EU finns det så kallade Marine Protected Areas (MPA), men dess har tillkommit på väldigt olikartade sätt och det finns inte gemensamma förvaltningsmässiga förpliktelser (eller kontroll) av dessa områden, så får man förmoda att effekten av dessa MPA är begränsad.

Det er stort behov for å satse på forskning og utvikling for å sikre bærekraftig vekst innen havbruk. Det er viktig med uavhengig kritisk forskning. Havbruksnæringen har redusert bruk av antibiotika betydelig. Ny forskning vil gi kontroll på lus, genterapi og avlssystemer vil redusere sykdom og stor-data gir uante muligheter. En del av løsningen på klimautfordringen er å finne alternativ innsats i fôr med marine ingredienser til havbruksnæringen. Alger står for 40 % av fotosyntesen og er svært effektiv. Det er flere spennende forsøk med bruk av alger, karbonfangst og mulighet for produksjon av innsatsfaktorer til fôr i oppdrettsnæringen.

Havøkonomi må sees i sammenheng. De konkurrerer om det samme arealet og vi får mer integrert verdiskaping i fremtiden. Det bør forskes mer på havrett, helseeffekten av sjømat, ressursutnyttelse lenger ned i næringskjeden (mesopolagisk), marin bioteknologi og bioprospektering, nye medisiner, energi og mineraler og metaller på havbunnen. Det bør utvikles mer tverrfaglige studieprogrammer som ivaretar bredden i havøkonomi. Det er mange næringer og samhølsintressen som i visse deler konkurrerer om samme geografiske områder. Det kan handla om allt frå energibolag, fiskerinæringen og fiskodlingar, till sjötransporter och turism. Inte sällan står dessa intressen mot varandra. Dessutom finns det idag ett styrningsproblem kopplat till det faktum att olika vattenområden regleras på olika nivåer och av olika aktörer mellan länderna (även inom ett och samma land kan olika förvaltnings- och beslutsorgan överlappa eller stå i konflikt med varandra). Dessutom är det idag så att när man ska utarbeta ett "Environmental Impact Assessment", så görs detta endast för varje enskild aktivitet, medan man i själva verket skulle behöva se på den kumulativa effekten av alla typer av verksamheter i ett område. På nordisk (och/eller Östersjönivå) finns det således ett behov av att dels tänka in samtliga aktörer och sektorer när man tänker förvaltning av kust- och havsnärings, dels se över gällande styrdokument och lagstiftning på respektive område, så att det går att se på kust- och havsförvaltning med en enda samlad blick, och utifrån en samlad gränsöverskridande vision och plan, och hur de olika verksamheterna samlat sett påverkar miljön i fråga.

I enlighet EU:s direktiv for marin planering (MSP), ska medlemsländerna bidra till en effektiv koordinering av marina aktiviteter och ett hållbart nyttjande av havs- och kustresurserna genom att upprätta en ram för konsekvent, transparent, hållbart och evidensbaserat beslutsfattande. För att nå dessa mål stipulerar direktivet att man inför en maritim planeringsprocess som förverkligas i form av en eller flera fysiska planer för det maritima rummet. En sådan process bör ta hänsyn till samspelet mellan land och hav, samt främja samarbetet mellan medlemsstaterna. Medlemsstaterna ska utarbeta sina fysiska planer i samarbete med grannländerna, inklusive tredjeland såsom Island och Norge. Medlemsländerna ska presentera sina planer senast den 31 mars 2021. Således finns det redan igångsatta processer som bidrar till en önskvärd utveckling på området, förutsatt att länderna uppfyller de krav som direktiven anger.

Samarbeidsprogrammet for 2017-2020 vil styrke det nordiske samarbeide om fiskeri og akvakultur, landbruk, fødevarer og skogbruk. Det skal blant annet bidra til å løse mange av de viktige globale utfordringer som verdens lande har prioritert i Agenda

2030 og de globale bæredygtige utviklingsmål. Det er behov for en mer målrettet innsats i arbeidet skal vi lykkes med å utvikle en felles nordisk politikk for en bærekraftig vekst i havbruksnæring og offensiv satsing på havøkonomi. I Norden har vi mulighet til å øke verdens matproduksjon, bidra til bærekraftige forvaltning av havressursene og eksport av teknologi.

Plast i havet har med rette fått mye oppmerksomhet. Det må skapes internasjonal forståelsen for det tette forholdet mellom rene og sunne hav, bærekraftig bruk av havressursene og økonomisk vekst og utvikling. Det krever en tett kobling mellom forskning, teknologiutvikling og innovasjon. Slik kan Norden kombinere økt verdiskaping og flere arbeidsplasser i de nordiske land, med FNs bærekraftsmål knyttet til hav, men også til andre mål som å utrydde fattigdom, matsikkerhet og bedre ernæring

Utskottets synpunkter

Utskottet for Tillväxt och Utveckling i Norden behandlade medlemsförslaget på sitt möte i april, och ställde sig positiva tillförslaget. För att något bredda perspektivet, och innan betänkandet antogs, önskade man dock ta del av Pan Baltic Scopes erfarenheter. Pan Baltic Scope är ett gränsöverskridande projektsamarbete mellan nationella myndigheter kring marin förvaltning/havsmiljöförvaltning runt Östersjön. Medlemsförslaget har även kompletterats med en del fakta om pågående beslut och processer inom ramen för EU-samarbetet. Efter input från Pan Baltic Scope och EU-samarbetet i stort, har nyttiga tillägg kunnat göras till betänkandet, särskilt beträffande behovet av mer likartade styrdokument och lagstiftning rörande förvaltningen av olika aspekter av kuster och den marina miljön i länderna, och EU:s krav på mer samordning mellan länderna.

Helsingfors, den 3 september 2019

Eveliina Heinaluoma (sd)
Freddy André Øvstegård (SV)
Helge André Njåstad (FrP)
Heli Järvinen (gröna)
Joakim Strand (sv)
Juhana Vartiainen (saml)
Linda Ylivainio (C)
Lulu Ranne (saf)

Maria Nilsson (L)
Mikael Staffas (Lib)
Nils Aage Jegstad (H)
Pyry Niemi (S)
Ruth Mari Grung (A)
Solveig Sundbø Abrahamsen (H)
Stein Erik Lauvås (A)
Torhild Bransdal (KrF)